

a la pantalla (Truman Capote); de la mateixa manera que diversos directors cinematogràfics han assumit estètiques sorgides del taller de la novel·lística. El surrealisme de Buñuel es nodreix dels seus companys literats? Dalí, Buñuel i Eluard expressen, amb diferents mitjans, una mateixa idea artística?

Per consegüent, pot resultar raonable acceptar l'existència d'una simbiosi fecunda entre aquests mitjans d'expressió escrita. Així és que, en el camp literari, el teatre ocupa un lloc que permet considerar-lo com un pont cap a la cinematografia. El poema dramàtic presenta la peculiaritat notable que, per aconseguir el seu ple compliment, necessita fer la posada en escena: només a través de la interpretació queda completat, actiu i viu. El teatre i el cinema són, tant l'un com l'altre, «espectable», i es desenvolupen i es materialitzen davant l'espectador. Tanmateix, una representació teatral és presenta com a producte tancat, acabat i, tantes vegades com sigui projectada, continuarà essent idèntica. El teatre clàssic, tant l'anglès com l'espanyol -el francès ha tendit més al monòleg- era una acció pura sobre l'escenari. Els quadres, els llocs d'acció i l'alternança de personatges prefiguren, en certa manera, el cine. Més a prop, Valle Inclán utilitza, fins i tot per a la definició de «l'esperpent», un recurs òptic, el mirall deformat, que també podria ser l'objectiu de la càmera de cine. A més, sembla que les acotacions hagin estat pensades per a un ús cinematogràfic.

Continuant aquesta relació entre teatre i cinema, tal volta hagin estat les obres de W. Shakespeare les que, en més ocasions i de forma més diversa, han estat dutes al cine. Tenim la literal i magnífica de *Juli Cèsar* de Mankiewicz, la folklòrica versió de *Romeo y Julieta* de Zeffirelli i les acadèmiques *Ricardo III*, *Hamlet* i *Otelo* de Laurence Olivier. Però la relació més apassionat entre Shakespeare i el cine ve de la mà d'Orson Welles: dos genis que es miren de fit a fit. Welles, fins i tot, es va apoderar de Falstaff, el fa seu i crea *Campanadas a medianoche*, on interpreta aquest personatge que, segons les seves confessions, ha estat l'únic que l'ha apassionat com a actor.

Les relacions entre novel·la i cine han estat massa nombroses, la qual cosa ha fet que ni tan sols s'intenti fer-ne un esbós. Males novel·les han servit de base per a extraordinàries pel·lícules: *Belle du Jour* de Kessel/Buñuel i *Sed de mal* de Wyth Masterson/Welles en són només un exemple. També excel·lents novel·les han donat peu a males, mediocres o frustades pel·lícules; en aquest sentit la bèstia negra ha estat *Bajo el volcán*, mil vegades intentada i una vegada portada al cine, de la mà de Huston, el resultat de les imatges no va aconseguir la força ni la intensitat del relat de Lowry. Una bona pel·lícula d'un bon text: *Los duelistas* de Conrad/Scott. Com a conclusió, tal vegada cap en especial, només que l'art és capritxós i l'artista, humà.

On, potser, trobem un equilibri més gran entre novel·la i cine és en l'ampli gènere negre: Hammet, Mc Donald, Huston, Hawks. . . Hi ha un bon acoblament entre ambdues mostres de gènere, potser perquè són fruit d'una mateixa cultura, d'una mateixa societat i d'una mateixa forma de vida. Els Estats Units tenen una peculiar relació amb la literatura, resultat de la seva joventut com a nació i de la seva dispersió d'origen. A les cultures europees, la primera literatura va ser l'èpica, és a dir, la descriptiva: lloança i exemplaritat dels esdeveniments i les vicissituds de l'home pel que fa al seu cos. Més endavant arribaria la lírica que s'encarregaria de la ment